

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

11. juuli 2019*

Eelotsusetaotlus – Transport – Ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta – Määrus (EÜ) nr 261/2004 – Artikli 5 lõike 1 punkt c – Artikli 7 lõige 1 – Õigus hüvitisele – Ümberistumistega lend – Lend, mis koosneb kahest lennust, mida teostavad erinevad lennuettevõtjad – Pikaajaline hilinemine teise lennu raames, mille lähte- ja sihtkoht on väljaspool Euroopa Liitu ja mida teostab lennuettevõtja, kelle asukoht on kolmandas riigis

Kohtuasjas C-502/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Městský soud v Praze (Praha linnakohus, Tšehhi Vabariik) 17. mai 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 30. juulil 2018, menetluses

CS jt

versus

České aerolinie a.s.,

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president K. Jürimäe, kohtunikud D. Šváby (ettekandja) ja S. Rodin,

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- CS jt, esindaja: *advokát* R. Jehne,
- České aerolinie a.s., esindaja: *advokát* J. Horník,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Garofoli,
- Euroopa Komisjon, esindajad: P. Němečková ja N. Yerrell,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

* Kohtumenetluse keel: tšehhi.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT 2004, L 46, lk 1; ELT eriväljaanne 07/08, lk 10), artikli 3 lõiget 5.
- 2 Taotlus esitati CS jt (edaspidi „asjaomased reisijad“) ja lennuettevõtja České aerolinie a.s-i vahelises kohtuvaidluses viimase keeldumise üle maksta hüvitist neile reisijatele, kelle ümberistumisega lend saabumisel pikalt hilines.

Õiguslik raamistik

- 3 Määruse nr 261/2004 artikli 2 punktides b ja c on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

- b) *tegutsev lennuettevõtja* – lennuettevõtja, kes teostab või kavatseb teostada lennu reisijaga sõlmitud lepingu alusel või sellise teise füüsilise või juriidilise isiku nimel, kes on sõlminud reisijaga lepingu;
- c) *ühenduse lennuettevõtja* – lennuettevõtja, kellel on kehtiv lennutegevusluba, mille on välja andnud liikmesriik vastavalt nõukogu 23. juuli 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2407/92 (lennuettevõtjatele lennutegevuslubade väljaandmise kohta) sätetele ([EÜT 1992, L 240, lk 1; ELT eriväljaanne 06/02, lk 3]);“

- 4 Selle määruse artikli 3 „Kohaldamisala“ lõigetes 1 ja 5 on ette nähtud:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse:

- a) reisijate suhtes, kes lendavad välja asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumi lennujaamast;

[...]

5. Seda määrust kohaldatakse mis tahes lennuettevõtja suhtes, kes korraldab lõigetes 1 ja 2 osutatud reisijatele reise. Kui tegutsev lennuettevõtja, kes ei ole sõlminud reisijaga lepingut, täidab käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi, käsitatakse seda ettevõtjat tegutsevana selle isiku nimel, kes on kõnealuse reisijaga lepingu sõlminud.“

- 5 Nimetatud määruse artikli 5 lõike 1 punktis c on ette nähtud:

„Lennu tühistamise korral:

[...]

- c) on asjaomastel reisijatel õigus saada tegutsevalt lennuettevõtjalt hüvitist vastavalt artiklile 7, välja arvatud juhul, kui

- i) neid on tühistamisest teavitatud vähemalt kaks nädalat enne kavandatud väljumisaega; või
- ii) neid on teavitatud tühistamisest kahe nädala ja seitsme päeva vahel enne kavandatud väljumisaega ning neile on pakutud võimalust teekonda muuta, mis võimaldab neil välja lennata mitte rohkem kui kaks tundi enne kavandatud väljumisaega ja jõuda lõppsihtkohta hiljemalt neli tundi pärast kavandatud saabumisaega; või
- iii) neid on teavitatud tühistamisest vähem kui seitse päeva enne kavandatud väljumisaega ning neile on pakutud võimalust teekonda muuta, mis võimaldab neil välja lennata mitte rohkem kui üks tund enne kavandatud väljumisaega ja jõuda lõppsihtkohta hiljemalt kaks tundi pärast kavandatud saabumisaega.“

6 Sama määruse artikli 7 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Kui osutatakse käesolevale artiklile, saavad reisijad hüvitist kuni:

[...]

c) 600 euro ulatuses kõikide muude kui punktides a või b nimetatud lendude puhul.

[...]“.

7 Määruse nr 261/2004 artiklis 13 on sätestatud:

„Kui tegutsev lennuettevõtja maksab hüvitist või täidab muid käesoleva määruse kohaseid kohustusi, ei või käesoleva määruse sätteid tõlgendada nii, et see kitsendaks õigust taotleda vastavalt kohaldatavale õigusele hüvitist mis tahes isikult, sealhulgas kolmandatelt isikutelt. Eelkõige ei piira käesolev määrus mingil moel tegutseva lennuettevõtja õigust taotleda hüvitist reisikorraldajalt või muult isikult, kellega tegutsev lennuettevõtja on sõlminud lepingu. Samamoodi ei tohi käesoleva määruse sätteid tõlgendada nii, et see kitsendaks reisikorraldaja või kolmanda isiku (muu kui reisija) õigust taotleda tegutsevalt lennuettevõtjalt vastavalt kohaldatavatele asjakohastele õigusaktidele hüvitist, kui tegutsev lennuettevõtja on sellise reisikorraldaja või kolmanda isikuga sõlminud lepingu.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 8 Kõik asjaomased reisijad, keda oli kokku 11, olid reserveerinud České aerolinielt lennu Prahast (Tšehhi Vabariik) Abu Dhabi (Araabia Ühendemiraadid) kaudu Bangkokki (Tai).
- 9 Selle ümberistumisega lennu esimene lend, mida teostas České aerolinie ja mis viis Prahast Abu Dhabisse, toimus vastavalt lennuplaanile ja jõudis sihtkohta õigel ajal. Seevastu teine lend Abu Dhabist Bangkokki, mida koodijagamise kokkuleppe raames teostas Etihad Airways, kes ei ole „ühenduse lennuettevõtja“ määruse nr 261/2004 artikli 2 punkti c tähenduses, saabus 488-minutilise hilinemisega.
- 10 Kuivõrd České aerolinie keeldus neile määruse nr 261/2004 artikli 7 lõike 1 punktis c ette nähtud hüvitist maksmast, siis esitasid asjaomased reisijad Tšehhi Vabariigi pädevale esimese astme kohtule hagi kõnealuse lennuettevõtja vastu. See kohus rahuldaski nende hüvitisenõude, sedastades muu hulgas, et ehkki České aerolinie seda pikalt hilinud lendu ei teostanud, võib temalt nõuda kõnealuse hüvitise maksmist määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 5 viimase lause alusel.
- 11 Městský soud v Praze (Praha linnakohus, Tšehhi Vabariik) jättis apellatsioonimenetluses selle kohtuotsuse muutmata. Nimetatud kohus tõdes 26. aprilli 2016. aasta kohtuotsuses muu hulgas, et Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel eelotsusetaotluse esitamiseks puudus vajadus, kuna määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 5 tõlgendus oli selgelt võimalik tuletada selle määruse sõnastusest ja 28. veebruari 2013. aasta kohtuotsusest Folkerts (C-11/11, EU:C:2013:106). Sellega seoses leidis eelotsusetaotluse esitanud kohus, et nimetatud sättest tuleneb, et České aerolinie oli reisijate ees otse

vastutav kahju eest, mida nad kandsid selle tõttu, et hilines ümberistumistega lennu see osa, mida teostas Etihad Airways, sest õigusmõiste „käsundus“ keskseks elemendiks on tõik, et käsundi täitja tegevus omistatakse otse käsundiandjale. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on kõnesoleva määruse niisugune tõlgendus ka täielikult vastavuses kohtule kirjeldatud faktilise olukorraga ning õiglane, kuivõrd lepingu alusel tegutseva vedaja vastutus tuleneb lepingust ja vedaja ei saa vastutusest vabaneda sel alusel, et lennu hilinevad osa teostas teine isik, kuna niisugune olukord on analoogne mis tahes muule allhankele.

- 12 Kirjeldatud kohtuotsus siiski tühistati Ústavní soudi (Tšehhi Vabariigi konstitutsioonikohus) 31. oktoobri 2017. aasta otsusega. Oma otsuses palus Ústavní soud (konstitutsioonikohus) eelotsusetaotluse esitanud kohtul uurida České aerolinie argumente, milles ta tugines Bundesgerichtshofi (Saksa Liitvabariigi kõrgeim kohus) lahendile, kus see kohus leidis sarnases kontekstis, et lepingu alusel veoteenust osutava vedaja vastutusele ei saanud tugineda, kui see vedaja ei olnud tegutsev lennuettevõtja.
- 13 Olles saanud kohtuasja Ústavní soudilt (konstitutsioonikohus) tagasi uueks arutamiseks, tõdeb eelotsusetaotluse esitanud kohus, et reisijate kahju hüvitamise nõuded võivad osutuda edukaks üksnes siis, kui lepingulist vedajat – käesoleval juhul České aeroliniel – võib pidada vastutavaks niisuguse lennu pikaajalise hilinemise eest saabumisel, mida väljaspool Euroopa Liitu teostas lennuettevõtja, kelle enda asukoht on väljaspool Euroopa Liitu, näiteks Etihad Airways. Sellise lähenemise kasuks räägib reisijate kõrgetasemelise kaitstuse nõue, eelkõige kui kõne all on ümberistumisega lend nagu käesolevas asjas, mille üht osa teostab kolmanda riigi lennuettevõtja väljaspool liitu, mis tähendab, et määrus nr 261/2004 ei kuulu kohaldamisele. Selle vastu räägib aga asjaolu, et määruse kohaselt tuleb määruse artikli 7 lõike 1 punktis c ette nähtud hüvitis tasuta tegutseval lennuettevõtjal, mis langeb kokku Bundesgerichtshofi (Saksa Liitvabariigi kõrgeim kohus) kohtupraktikaga.
- 14 Neil asjaoludel otsustas Městský soud v Praze (Praha linnakohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmine eelotsuse küsimus:

„Kas ühenduse lennuettevõtja on kohustatud maksma reisijale hüvitist määruse [nr 261/2004] artikli 3 lõike 5 teise lause alusel, kui see ühenduse lennuettevõtja teostas lepingulise lennuettevõtjana esimese osa sellisel lennul, kus ümberistumine toimus kolmanda riigi lennujaamas, kust alates teostas lennu teise osa koodijagamise [...] kokkuleppe alusel lennuettevõtja, kes ei ole ühenduse lennuettevõtja, ja rohkem kui kolmetunnine hilinevad lõppsihtkoha lennujaama maandumisel sai alguse alles lennu teise osa jooksul?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 15 Esitatud küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 1 punkti c ja artikli 7 lõiget 1, koostoimes selle määruse artikli 3 lõikega 5 tuleb tõlgendada nii, et kui tegemist on ümberistumisega lennuga, mis koosneb kahest lennust ja mille kohta on tehtud üks broneering, ja mis väljub mõne liikmesriigi territooriumil asuvast lennujaamast ja suundub sihtkohta kolmandas riigis asuvas lennujaamas muu kolmanda riigi lennujaama kaudu, võib reisija, kes hilines oma lõppsihtkohta kolm tundi või rohkem seetõttu, et hilines teine lend, mida koodijagamise kokkuleppe raames teostas kolmandas riigis asuv lennuettevõtja, esitada selle määruse alusel kahju hüvitamise hagi ühenduse lennuettevõtja vastu, kes teostas esimese lennu.
- 16 Sissejuhatavalt olgu esmalt märgitud, et määruses nr 261/2004 ette nähtud reisija hüvitise saamise õiguse tähenduses moodustab ühe või mitme ümberistumisega lend, mille kohta on tehtud üks broneering, ühe terviku (vt selle kohta 31. mai 2018. aasta kohtuotsus Wegener, C-537/17, EU:C:2018:361, punktid 18 ja 19 ning seal viidatud kohtupraktika), mis tähendab, et määruse nr 261/2004 kohaldatavust hinnatakse lähtuvalt sellise lennu esimesest väljumiskohast ja lõppsihtkohast (vt selle kohta 31. mai 2018. aasta kohtuotsus Wegener, C-537/17, EU:C:2018:361, punkt 25).

- 17 Vastavalt määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 1 punktile a kohaldatakse seda määrust eelkõige reisijate suhtes, kes lendavad välja asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluva liikmesriigi territooriumi lennujaamast.
- 18 Niisugune ümberistumisega lend Prahast Abu Dhabi kaudu Bangkoki, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis väljus liikmesriigi territooriumil asuvast lennujaamast, kuulub seega määruse nr 261/2004 kohaldamisalasse.
- 19 Teisalt otsustas Euroopa Kohus, et hilinenud lendude reisijaid tuleb käsitada omavana õigust hüvitisele, mis on ette nähtud määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 1 punktis c, koostoimes selle määruse artikli 7 lõikega 1, kui nende sihtkohta jõudmine viibib kolm tundi või rohkem (vt selle kohta 19. novembri 2009. aasta kohtuotsus Sturgeon jt, C-402/07 ja C-432/07, EU:C:2009:716, punkt 61, ning 23. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus Nelson jt, C-581/10 ja C-629/10, EU:C:2012:657, punkt 38).
- 20 Mis puudutab küsimust, kes on kohustatud maksma hüvitist, kui ümberistumisega lend saabumisel pikaajaliselt hilineb nagu põhikohtuasjas, siis tuleneb määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 1 punktist c ja artikli 5 lõikest 3, et selleks saab olla ainult tegutsev lennuettevõtja sama määruse artikli 2 punkti b tähenduses.
- 21 Seega tuleb kindlaks teha, kas niisuguses olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, saab niisuguse lennuettevõtja nagu České aerolinie selliselt kvalifitseerida.
- 22 Määruse nr 261/2004 artikli 2 punkti b järgi on „tegutsev lennuettevõtja“ „lennuettevõtja, kes teostab või kavatseb teostada lennu reisijaga sõlmitud lepingu alusel või sellise teise füüsilise või juriidilise isiku nimel, kes on sõlminud reisijaga lepingu“.
- 23 Selleks et lennuettevõtjat võiks määratleda „tegutseva lennuettevõtjana“, peab selle definitsiooni järgi olema niisiis täidetud kaks kumulatiivset tingimust, milleks on esiteks asjakohase lennu teostamine ja teiseks reisijaga sõlmitud lepingu olemasolu (4. juuli 2018. aasta kohtuotsus Wirth jt, C-532/17, EU:C:2018:527, punkt 18).
- 24 Käesoleval juhul – nagu ilmneb ka eelotsusetaotlusest – ei ole vaidlust küsimuses, et České aerolinie tõepoolest sooritas lennu asjaomaste reisijatega sõlmitud veolepingu raames.
- 25 Järelikult tuleb ta kvalifitseerida kui „tegutsev lennuettevõtja“ ja seega on ta, välja arvatud määruse nr 261/2004 artikli 5 lõikes 3 sätestatud juhtudel, kohustatud tasuma selle määruse artikli 5 lõike 1 punktis c ja artikli 7 lõikes 1 ette nähtud hüvitist.
- 26 Niisugust järeldust ei sea kahtluse alla asjaolu, millele České aerolinie oma kirjalikes seisukohtades tähelepanu juhtis, et põhikohtuasja hagejatele põhjustatud hilinemine sai alguse mitte ümberistumisega lennu esimesel osalennul, mida teostas see ettevõtja, vaid ümberistumisega lennu teisel osalennul, mida teostas teine lennuettevõtja.
- 27 Eeltooduga seoses olgu esiteks märgitud, et nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktis 16 viidatud kohtupraktikast, tuleb ühe või mitme ümberistumisega lende, mille kohta on tehtud üks ühine broneering, käsitada ühe tervikuna, mis tähendab, et niisuguste lendude raames ei saa esimese osalennu teostanud tegutsev lennuettevõtja vabandada end välja sellega, et teine lennuettevõtja teostas hilisemat lendu halvasti.
- 28 Määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 5 teises lauses on täpsustatud, et kui tegutsev lennuettevõtja, kes ei ole sõlminud reisijaga lepingut, täidab käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi, käsitatakse seda ettevõtjat tegutsevana selle isiku nimel, kes on kõnealuse reisijaga lepingu sõlminud.

- 29 Seega – niisuguses olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kus ühe ja sama broneeringuga hõlmatud kahest lennust koosneval ümberistumisega lennul teostab teise lennu koodijagamise kokkuleppe alusel muu tegutsev lennuettevõtja, mitte see tegutsev lennuettevõtja, kes sõlmis asjaomaste reisijatega veolepingu ja teostas esimese lennu, jääb nimetatud viimane lennuettevõtja reisijatega lepinguliselt seotuks ka teise lennu raames.
- 30 Lisaks kinnitab reisijate kaitstuse kõrge taseme tagamise eesmärk, mida on nimetatud määruse nr 261/2004 põhjenduses 1, samuti järeldust, et ümberistumisega lennu puhul, mille kohta on tehtud üks broneering ja mis teostati koodijagamise kokkuleppe raames, on esimese lennu teostanud tegutsev lennuettevõtja kohustatud tasuma hüvitist ka siis, kui hiline mine toimus teise lennuettevõtja teostatud teisel lennul. Niisugune lahendus võimaldab tagada, et transporditud reisijad saavad hüvitist tegutsevalt lennuettevõtjalt, kellega nad on sõlminud lepingu, ilma et neil tuleks arvestada kokkuleppeid, mida see ettevõtja on sõlminud ümberistumisega lennu teise lennu korraldamiseks.
- 31 Veel tuleb tõdeda, et asjaolu, et tegutsev lennuettevõtja on täitnud määruse nr 261/2004 artiklist 13 tulenevad kohustused, ei mõjuta tema õigust taotleda kohaldatava riigisisese õiguse alusel hüvitist selle transpordiettevõtja kohustuste täitmata jätmise põhjustanud mis tahes isikult, sealhulgas kolmandatelt isikutelt (11. mai 2017. aasta kohtuotsus Krijgsman, C-302/16, EU:C:2017:359, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 32 Seega, eriti kui on kõne all ümberistumisega lend, mille kohta on tehtud üks broneering ja mis teostati koodijagamise kokkuleppe raames, tuleb tegutseval lennuettevõtjal, kes maksis määruses nr 261/2004 ette nähtud hüvitise ära niisuguse lennu pikaajalise hiline mine eest, mida ta ise ei teostanud, soovi korral esitada nõue selle hiline mine eest vastutava tegutseva lennuettevõtja vastu, et saada selle finantskoormuse eest hüvitist.
- 33 Eelnevalt esitatut arvesse võttes tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 1 punkti c ja artikli 7 lõiget 1 tuleb koostoimes selle määruse artikli 3 lõikega 5 tõlgendada nii, et kui tegemist on ümberistumisega lennuga, mis koosneb kahest lennust ja mille kohta on tehtud üks broneering ning mis väljub mõne liikmesriigi territooriumil asuvast lennujaamast ja suundub sihtkohta kolmandas riigis asuvas lennujaamas muu kolmanda riigi lennujaama kaudu, võib reisija, kes hilines oma lõppsihtkohta kolm tundi või rohkem seetõttu, et hilines teine lend, mida koodijagamise kokkuleppe raames teostas kolmandas riigis asuv lennuettevõtja, esitada selle määruse alusel kahju hüvitamise hagi ühenduse lennuettevõtja vastu, kes teostas esimese lennu.

Kohtukulud

- 34 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hiline mine eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 artikli 5 lõike 1 punkti c ja artikli 7 lõiget 1 tuleb koostoimes määruse nr 261/2004 artikli 3 lõikega 5 tõlgendada nii, et kui tegemist on ümberistumisega lennuga, mis koosneb kahest lennust ja mille kohta on tehtud üks broneering ning mis väljub mõne liikmesriigi territooriumil asuvast lennujaamast ja suundub sihtkohta kolmandas riigis asuvas lennujaamas muu kolmanda riigi lennujaama kaudu, võib reisija, kes hilines oma lõppsihtkohta

kolm tundi või rohkem seetõttu, et hilines teine lend, mida koodijagamise kokkuleppe raames teostas kolmandas riigis asuv lennuettevõtja, esitada selle määruse alusel kahju hüvitamise hagi ühenduse lennuettevõtja vastu, kes teostas esimese lennu.

Allkirjad